

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 26.7.2019
COM(2019) 355 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**για την αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο τα κράτη μέλη έχουν λάβει τα απαραίτητα
μέτρα συμμόρφωσης με την απόφαση-πλαίσιο 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας
Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ιστορικό

1.1.1. Πεδίο εφαρμογής της απόφασης-πλαίσιου και της έκθεσης

Η απόφαση-πλαίσιο 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα¹ (εφεξής «απόφαση-πλαίσιο») έχει ως στόχο να εξασφαλιστεί ότι:

- τόσο η ενεργητική όσο και η παθητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα θα ορίζονται ως ποινικά αδικήματα σε όλα τα κράτη μέλη,
- ότι και τα νομικά πρόσωπα (ήτοι επιχειρηματικές οντότητες, μη κυβερνητικές οργανώσεις ή δημόσιοι οργανισμοί) θα υπέχουν ευθύνη για τα εν λόγω ποινικά αδικήματα και
- ότι τα εν λόγω αδικήματα θα επισύρουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινές.

Το άρθρο 2 εφαρμόζεται «επί επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο κερδοσκοπικών και μη κερδοσκοπικών φορέων», δηλαδή περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της απόφασης-πλαίσιου στη δωροδοκία που διαπράττεται από άτομα στον ιδιωτικό τομέα.

Δυνάμει της απόφασης-πλαίσιου, τα κράτη μέλη πρέπει να ποινικοποιούν δύο είδη πράξεων:

– υπόσχεση, προσφορά ή παροχή δωροδοκίας σε πρόσωπο εργαζόμενο στον ιδιωτικό τομέα προκειμένου το πρόσωπο να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη, κατά παράβαση των καθηκόντων του·

– αίτηση ή αποδοχή δωροδοκίας, ή αποδοχή της υπόσχεσης δωροδοκίας, εκ μέρους προσώπου που εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη κατά παράβαση των καθηκόντων του.

Το άρθρο 9 παράγραφος 1 της απόφασης-πλαίσιου προβλέπει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις διατάξεις της εν λόγω απόφασης-πλαίσιου πριν από τις 22 Ιουλίου 2005. Το άρθρο 9 παράγραφος 2 απαιτεί από τα κράτη μέλη να διαβιβάζουν στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων με τις οποίες μεταφέρονται στο εθνικό τους δίκαιο οι υποχρεώσεις τους δυνάμει της απόφασης-πλαίσιου.

Παρότι αρχικά δεσμευόταν από την απόφαση-πλαίσιο, την 1η Σεπτεμβρίου 2014 το Ηνωμένο Βασίλειο επέλεξε να μην την μεταφέρει στο εθνικό του δίκαιο βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 36 που προσαρτάται στις Συνθήκες². Ως εκ τούτου, η παρούσα έκθεση δεν καλύπτει το Ηνωμένο Βασίλειο.

1.1.2. Σκοπός της παρούσας έκθεσης εφαρμογής

Η Συνθήκη της Λισαβόνας θέσπισε σημαντικές αλλαγές στους τομείς της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης. Την 1η Δεκεμβρίου 2014 έληξε η πενταετής μεταβατική περίοδος που προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 36 που προσαρτάται στις Συνθήκες. Κατά συνέπεια, άρθηκαν οι περιορισμοί επί του δικαστικού ελέγχου που ασκεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επί των εξουσιών επιβολής της νομοθεσίας τις οποίες διαθέτει η Επιτροπή στους τομείς της αστυνομικής συνεργασίας και της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Αυτές οι σημαντικές αλλαγές συνέβαλαν στην αποτελεσματικότητα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης

¹ ΕΕ L 192 της 31.7.2003, σ. 54-56.

² ΕΕ C 115 της 9.5.2008, σ. 322-326.

στην ΕΕ και ενίσχυσαν τόσο την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών όσο και την εμπιστοσύνη των πολιτών της ΕΕ.

Από την έκδοση των τελευταίων εκθέσεων εφαρμογής της Επιτροπής το 2007³ και το 2011,⁴ έχει πραγματοποιηθεί μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων στο ποινικό δίκαιο ορισμένων κρατών μελών. Επιπλέον, η ποινικοποίηση της ενεργητικής και της παθητικής δωροδοκίας, μεταξύ άλλων και στον ιδιωτικό τομέα, είναι υποχρεωτική βάσει της Σύμβασης ποινικού δικαίου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διαφθορά και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (UNCAC)⁵, στην οποία όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη. Οι εξελίξεις αυτές έδωσαν στα κράτη μέλη το έναυσμα να εναρμονίσουν περαιτέρω τα εθνικά μέτρα εφαρμογής με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα. Στην παρούσα τρίτη έκθεση εφαρμογής περιλαμβάνεται απολογισμός των νέων εξελίξεων και παρέχονται στους συννομοθέτες και στο ευρύ κοινό πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο που έχουν σημειώσει τα κράτη μέλη στον συγκεκριμένο τομέα. Τα πορίσματα της παρούσας έκθεσης διατυπώνονται με την επιφύλαξη των εξουσιών της Επιτροπής για την επιβολή της νομοθεσίας δυνάμει των Συνθηκών.

1.1.3. Συγκέντρωση πληροφοριών και μεθοδολογία

Στις 15 Δεκεμβρίου 2014 η Επιτροπή κάλεσε τις αρχές όλων των κρατών μελών να κοινοποιήσουν έως την 1η Μαρτίου 2015 στην Επιτροπή, μέσω της βάσης δεδομένων MNE (*Mesures Nationales d'Exécution*), τα εθνικά μέτρα εφαρμογής για τις πράξεις που υπάγονταν στον πρώην τρίτο πυλώνα. Το 2018 η Επιτροπή ζήτησε από τα κράτη μέλη να υποβάλουν επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης-πλαίσιου. Η περιγραφή και η ανάλυση στην παρούσα έκθεση βασίζονται στις πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τα κράτη μέλη έως την 1η Αυγούστου 2018.

Επιπλέον, το 2014 η Επιτροπή συγκέντρωσε επίσημα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον τρόπο χειρισμού υποθέσεων δωροδοκίας στα κράτη μέλη, στα διάφορα στάδια της ποινικής διαδικασίας⁶. Μέσω της ομάδας εμπειρογνομόνων σε θέματα αναγκών πολιτικής για δεδομένα που αφορούν εγκληματικές πράξεις και μέσω του δικτύου εθνικών σημείων επαφής κατά της διαφθοράς, ελήφθησαν απαντήσεις από 26 κράτη μέλη για τα έτη αναφοράς 2011, 2012 και 2013. Το 2018 η προσπάθεια συλλογής δεδομένων επεκτάθηκε στα έτη αναφοράς 2014, 2015 και 2016. Από τα 22 κράτη μέλη που υπέβαλαν δεδομένα⁷, μόνο 7⁸ ήταν σε θέση να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με «τελεσίδικες καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα» για οποιοδήποτε από τα έτη αναφοράς μεταξύ του 2014 και του 2016. Μολονότι τα δεδομένα υπόκεινται σε ορισμένους εγγενείς περιορισμούς και θα πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή, και λαμβανομένων δεόντως υπόψη των μεθοδολογικών

³ COM(2007) 328 τελικό. Το 2007 η Επιτροπή έκρινε ότι μόνο δύο κράτη μέλη είχαν μεταφέρει ορθά τις διατάξεις της στην εθνική τους νομοθεσία.

⁴ COM(2011) 309 τελικό. Η εν λόγω έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο εξακολουθούσε να μην είναι ικανοποιητική παρότι είχε σημειωθεί μερική πρόοδος. Το κύριο πρόβλημα ήταν η ελλιπής μεταφορά ορισμένων στοιχείων των άρθρων 2 και 5 στο εθνικό δίκαιο. Ως αποτέλεσμα, η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να λάβουν χωρίς καθυστέρηση όλα τα αναγκαία μέτρα για τη διόρθωση της κατάστασης. Η Επιτροπή κάλεσε επίσης τα κράτη μέλη να κοινοποιήσουν τα μέτρα που θεσπίστηκαν μετά την τελευταία κοινοποίηση.

⁵ Σειρά Συνθηκών του Συμβουλίου της Ευρώπης — αριθ. 173.

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007f3f5>

https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf

⁶ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=21215&no=2>

⁷ BE, BG, CZ, DE, ES, HR, IE, IT, CY, LV, LT, LU, HU, RO, AT, PL, PT, SK, SI, FI, SE, UK.

⁸ BE, HR, IT, LU, LV, PL και SI.

σημειωμάτων που παρέχονται⁹, είναι χρήσιμα για τη διαμόρφωση εικόνας όσον αφορά την επιβολή κυρώσεων για τα αδικήματα που περιλαμβάνονται στην απόφαση-πλαίσιο.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζεται λεπτομερώς η ανάλυση, μέσω της οποίας παρέχεται συνολική επισκόπηση της κατάστασης όσον αφορά τη μεταφορά της απόφασης-πλαισίου στην εθνική νομοθεσία. Η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους αξιολογήθηκε με βάση μόνο ένα κριτήριο, δηλαδή αν οι διατάξεις της απόφασης-πλαισίου καλύπτονται από την εθνική νομοθεσία.

Η έκθεση επικεντρώνεται στα άρθρα 2 έως 7 της απόφασης-πλαισίου και δεν καλύπτει τα άρθρα 8 έως 11 (δηλαδή τις διατάξεις σχετικά με την κατάργηση, την εφαρμογή, το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής και την έναρξη ισχύος), δεδομένου ότι για αυτά δεν απαιτείται μεταφορά στο εθνικό δίκαιο.

1.1. Άρθρο 2 — Ενεργητική και παθητική δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα

1.1.1. Γενικές παρατηρήσεις

Το άρθρο 2 αποτελεί βασική διάταξη της απόφασης-πλαισίου. Ορίζει τα αδικήματα που ενέχουν ενεργητική και παθητική δωροδοκία, εφόσον τελούνται στο πλαίσιο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παράγραφος 1 περιλαμβάνει επιχειρηματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο τόσο κερδοσκοπικών όσο και μη κερδοσκοπικών φορέων.

Τα επτά υποχρεωτικά στοιχεία του άρθρου 2 παράγραφος 1 απαριθμούνται κατωτέρω.

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) — ενεργητική δωροδοκία	Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) — παθητική δωροδοκία
«Υπόσχεση, προσφορά ή παροχή»	«Αίτηση ή αποδοχή ή αποδοχή της υπόσχεσης»
«Απευθείας ή μέσω τρίτου»	«Απευθείας ή μέσω τρίτου»
«Πρόσωπο το οποίο ασκεί διευθυντική λειτουργία ή εργάζεται υπό οποιαδήποτε ιδιότητα»	«Εκ μέρους προσώπου το οποίο ασκεί διευθυντική λειτουργία ή εργάζεται υπό οποιαδήποτε ιδιότητα»
«Σε ιδιωτικό φορέα»	«Σε ιδιωτικό φορέα»
«Μη οφειλόμενο πλεονέκτημα οιασδήποτε φύσεως»	«Μη οφειλόμενο πλεονέκτημα οιασδήποτε φύσεως»
«Για τον εαυτό του ή για τρίτον»	«Για τον εαυτό του ή για τρίτον»

⁹ Οι παραπομπές σε νομικές διατάξεις, τόσο της εθνικής νομοθεσίας όσο και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, παρατίθενται όπως υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη. Το πλαίσιο των αδικημάτων βασίζεται στα άρθρα 15-22 της UNCAC, σε μια προσπάθεια διευκόλυνσης της συγκρισιμότητας στο μέλλον, καθώς και για την καλύτερη κατανόηση των αποκλίσεων μεταξύ των ορισμών και των συστημάτων καταγραφής. Η συμπερίληψη των δεδομένων σε συγκεκριμένη κατηγορία έναντι κάποιας άλλης δεν αποτελεί κρίση της Επιτροπής όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των εθνικών διατάξεων σε σχέση με τις κατηγορίες για τις οποίες ζητήθηκαν δεδομένα. Αναλυτική εξέταση της μεθοδολογίας είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση:

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/official_corruption_statistics_2011_2013_jan16_en.pdf

«Προκειμένου το πρόσωπο να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη, κατά παράβαση των καθηκόντων του»	«Προκειμένου να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη, κατά παράβαση των καθηκόντων του»
--	---

Στον ανωτέρω πίνακα, μόνο τα στοιχεία που παρατίθενται πρώτα («υπόσχεση, προσφορά ή παροχή»/«αίτηση ή αποδοχή ή αποδοχή της υπόσχεσης») διαφέρουν σημαντικά για την ενεργητική και την παθητική δωροδοκία. Επομένως, τα κράτη μέλη μετέφεραν εν γένει τα υπόλοιπα έξι στοιχεία στην εθνική τους νομοθεσία με παρόμοια διατύπωση. Για τον λόγο αυτόν, τα συγκεκριμένα έξι στοιχεία που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση της ενεργητικής και της παθητικής δωροδοκίας εξετάζονται στη συνέχεια από κοινού.

Λεπτομερής ανάλυση

1.1.1.1. Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) — ενεργητική δωροδοκία — «υπόσχεση, προσφορά ή παροχή»

Οι τρεις ενέργειες του παραβάτη παρουσιάζουν μικρές διαφοροποιήσεις, αν και είναι πιθανό να αλληλεπικαλύπτονται. Η «υπόσχεση» μπορεί, για παράδειγμα, να καλύπτει περιπτώσεις στις οποίες το πρόσωπο που δωροδοκεί δεσμεύεται να χορηγήσει μη οφειλόμενο πλεονέκτημα σε μεταγενέστερο χρόνο ή περιπτώσεις στις οποίες μεταξύ του προσώπου που δωροδοκεί και του προσώπου που δωροδοκείται έχει συμφωνηθεί ότι το πρόσωπο που δωροδοκεί θα χορηγήσει το μη οφειλόμενο πλεονέκτημα σε μεταγενέστερο χρόνο. Η «προσφορά» μπορεί να καλύπτει καταστάσεις στις οποίες το πρόσωπο που δωροδοκεί είναι πρόθυμο να χορηγήσει ανά πάσα στιγμή μη οφειλόμενο πλεονέκτημα. Τέλος, η «παροχή» μπορεί να περιλαμβάνει επίσης καταστάσεις στις οποίες το πρόσωπο που δωροδοκεί μεταβιβάζει το μη οφειλόμενο πλεονέκτημα.

19 κράτη μέλη (BG, CZ, DK, DE, EL, ES, FR, HR, IT, CY, LT, NL, AT, PT, RO, SK, SI, FI και E) έχουν μεταφέρει στη νομοθεσία τους σχεδόν κατά λέξη τους τρεις όρους «υπόσχεση, προσφορά ή παροχή».

Επιπλέον, σε επτά κράτη μέλη (BE, EE, IE, LU, HU, MT και PL), βάσει της σχετικής εθνικής νομολογίας, οι όροι με τους οποίους μεταφέρεται η διάταξη έχουν ισοδύναμη σημασία. Στις EE, HU, IE και PL, η «προσφορά δωροδοκίας» δεν αναφέρεται στον ισχύοντα ορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας, αλλά καλύπτεται από τη νομολογία. Στο BE και στο LU, ο ποινικός κώδικας κάνει αναφορά σε «*πρόταση πάσης φύσεως προσφοράς, υπόσχεσης ή πλεονεκτήματος*»¹⁰. Στη MT, το πρόσωπο το οποίο «δωροδοκεί» υπέχει ευθύνη ως συνεργός. Το πρόσωπο το οποίο αποπειράται να παρακινήσει το άλλο πρόσωπο να διαπράξει το έγκλημα εξακολουθεί να υπόκειται σε επιβολή ποινής, ακόμη και αν η απόπειρά του δεν είναι επιτυχής¹¹.

Στη LV, η «υπόσχεση δωροδοκίας» δεν καλύπτεται με ρητή διατύπωση.

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) — παθητική δωροδοκία — «αίτηση ή αποδοχή ή αποδοχή της υπόσχεσης»

Στην περίπτωση αδικήματος παθητικής δωροδοκίας, τα στοιχεία που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος περιλαμβάνουν την αίτηση ή την αποδοχή μη οφειλόμενου πλεονεκτήματος ή την αποδοχή της σχετικής υπόσχεσης. Η «αίτηση» μπορεί, για παράδειγμα, να αφορά μονομερή πράξη, δηλαδή είναι άνευ σημασίας αν υπήρξε ανταπόκριση στην αίτηση. Η «αποδοχή» μπορεί, για παράδειγμα, να σημαίνει την πραγματική λήψη του οφέλους¹². Η «αποδοχή της υπόσχεσης» μη οφειλόμενου

¹⁰ «*proposer une offre, une promesse ou un avantage de toute nature*».

¹¹ Άρθρα 115, 120 και 121 του ποινικού κώδικα.

¹² Σύμφωνα με τα σημεία 41-42 της αιτιολογικής έκθεσης για τη Σύμβαση ποινικού δικαίου.

πλεονεκτήματος μπορεί να αναφέρεται σε περιπτώσεις στις οποίες το δωροδοκούμενο πρόσωπο συμφωνεί να λάβει το πλεονέκτημα σε μεταγενέστερο χρόνο.

18 κράτη μέλη (BE, BG, DE, EL, HR, LT, LU, HU, MT, AT, PT, SK, FI, IT, RO, NL, PL και SE) έχουν μεταφέρει στη νομοθεσία τους σχεδόν κατά λέξη τους τρεις όρους «*αίτηση ή αποδοχή ή αποδοχή της υπόσχεσης*».

Σε έξι κράτη μέλη (CZ, DK, EE, FR, IE και SI), παρότι οι όροι για τη μεταφορά της διάταξης στον ποινικό κώδικα είναι διαφορετικοί, η σημασία τους είναι ισοδύναμη βάσει της σχετικής νομολογίας. Επιπλέον, στη LV δεν καλύπτεται ρητά η «*αποδοχή της υπόσχεσης δωροδοκίας*», ενώ η «*αποδοχή της προσφοράς δωροδοκίας*» καλύπτεται. Στην CZ, η «*αποδοχή της υπόσχεσης μη οφειλόμενου πλεονεκτήματος*» δεν καλύπτεται ρητά από τον ισχύοντα ορισμό της παθητικής δωροδοκίας, ο οποίος αναφέρεται σε «*συμφωνία αποδοχής οιασδήποτε δώρου ή αντιπαροχής ως κινήτρου ή αμοιβής*».

Στην ES, το στοιχείο της «*αποδοχής της υπόσχεσης δωροδοκίας*» δεν καλύπτεται ρητά, καθώς η νομοθεσία αναφέρεται μόνο στην αποδοχή «*αδικαιολόγητου οφέλους ή πλεονεκτήματος*».

Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β): τα υπόλοιπα πέντε στοιχεία που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος

«Απευθείας ή μέσω τρίτου»

Ανεξάρτητα από το αν ο αποδέκτης ή ο δικαιούχος του μη οφειλόμενου πλεονεκτήματος είναι το πρόσωπο το οποίο αποδέχεται τη δωροδοκία ή τρίτος, το άρθρο 2 προβλέπει ότι η ποινικοποίηση θα πρέπει να καλύπτει επίσης τους τρίτους.

Σε 14 κράτη μέλη, και συγκεκριμένα στις BE, CZ, ES, EL, FR, HR, CY, LV, LT, LU, MT, PT, RO και SK, η πτυχή αυτή μεταφέρθηκε κατά λέξη.

Επιπλέον, σε 12 κράτη μέλη (BG, DE, DK, IE, IT, HU, NL, AT, PL, FI, SI και SE) δεν καλύπτεται ρητά το στοιχείο «*απευθείας ή μέσω τρίτου*». Στην Εσθονία (EE), η συγκεκριμένη πτυχή δεν καλύπτεται στον ορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας, ενώ αποτυπώνεται στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας. Οι πληροφορίες που ελήφθησαν από τις εσθονικές αρχές δεν επαρκούν για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με το αν ορισμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται μόνο στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας ισχύουν και για την ενεργητική δωροδοκία.

Ωστόσο στις εθνικές νομοθεσίες, ακόμη και αν δεν γίνεται αναφορά στο στοιχείο «*απευθείας ή μέσω τρίτου*», υπονοείται ότι καλύπτονται και οι δύο περιπτώσεις και, ως εκ τούτου, το στοιχείο λαμβάνεται υπόψη από όλα τα κράτη μέλη.

«Πρόσωπο το οποίο ασκεί διευθυντική λειτουργία ή εργάζεται υπό οποιαδήποτε ιδιότητα» / «Εκ μέρους προσώπου το οποίο ασκεί διευθυντική λειτουργία ή εργάζεται υπό οποιαδήποτε ιδιότητα»

12 κράτη μέλη (BG, BE, DE, EL, ES, FR, LV, LU, HU, MT, PL και FI) μετέφεραν το στοιχείο αυτό κατά λέξη.

Επιπλέον, 10 κράτη μέλη (CZ, DK, HR, LT, NL, AT, PT, SE, SK και SI) το μετέφεραν με μικρές διαφοροποιήσεις.

Στις HR, NL και AT, η νομοθεσία δεν κάνει αναφορά στη «*διευθυντική*» λειτουργία, αλλά αναφέρεται απλώς στην «*εργασία*». Στην PT, ο ορισμός δεν αναφέρεται ούτε στη «*διευθυντική*» λειτουργία, αλλά κάνει αναφορά στους «*εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα*»

για την παθητική δωροδοκία και σε «οποιοδήποτε πρόσωπο»¹³ για την ενεργητική δωροδοκία. Στη LT, η δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα ποινικοποιείται μόνο στην περίπτωση των προσώπων που κατέχουν «κατάλληλες διοικητικές εξουσίες» ή «έχουν δικαίωμα να ενεργούν εξ ονόματος υπηρεσίας, επιχείρησης ή οργανισμού» ή «ασκούν δημόσια καθήκοντα». Η LT ισχυρίζεται ότι τα καθήκοντα διευθυντικής λειτουργίας ή εργασίας αποσαφηνίζονται από τη νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου. Στις CZ και SK δεν προβλέπεται ρητός περιορισμός στα καθήκοντα διευθυντικής λειτουργίας ή εργασίας, δεδομένου ότι η διατύπωση φαίνεται να καλύπτει όλες τις μορφές σχέσεων ή δεσμών με ιδιωτική εταιρεία. Στη SE, η νομοθεσία αναφέρεται σε «πρόσωπο το οποίο είναι εργαζόμενο ή του έχει ανατεθεί εντολή» (παθητική δωροδοκία) ή σε οποιοδήποτε «πρόσωπο» (ενεργητική δωροδοκία). Η διατύπωση αυτή φαίνεται να καλύπτει αμφότερες τις πτυχές της διευθυντικής λειτουργίας και της εργασίας. Στις DK και SI, δεδομένου ότι η νομοθεσία δεν προσδιορίζει τη σύνδεση μεταξύ του αυτουργού και του νομικού προσώπου, θεωρείται ότι καλύπτονται όλα αυτά τα στοιχεία.

Όσον αφορά την Εσθονία (EE), η πτυχή της «άσκησης διευθυντικής λειτουργίας ή της εργασίας» δεν καλύπτεται στον ορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας, ενώ ο ορισμός της παθητικής δωροδοκίας αναφέρεται στα εν λόγω καθήκοντα υπό ευρύτερη έννοια, ήτοι «από πρόσωπο αρμόδιο να συμμετέχει σε οικονομικές δραστηριότητες». Οι πληροφορίες που ελήφθησαν από τις εσθονικές αρχές δεν επαρκούν για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με το αν ορισμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας ισχύουν και για την ενεργητική δωροδοκία.

Στη RO, η «διευθυντική λειτουργία ή εργασία» δεν αναφέρεται ρητά στον ορισμό της ενεργητικής και της παθητικής δωροδοκίας. Το κείμενο κάνει αναφορά σε «οποιοδήποτε ο οποίος, σε μόνιμη ή προσωρινή βάση, εκτελεί καθήκον ή εργασία στον βαθμό που συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή μπορεί να την επηρεάσει». Η διατύπωση αυτή φαίνεται να καλύπτει καθήκοντα διοίκησης, αλλά όχι κατ' ανάγκη όλες τις μορφές εργασιακών σχέσεων. Στις IE και CY, οι πράξεις ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας περιορίζονται στις πράξεις του υπαλλήλου «σε σχέση με τις υποθέσεις ή τις δραστηριότητες του προϊσταμένου του», διατύπωση που φαίνεται να περιορίζει τον ορισμό.

Στην IT, η ενεργητική και η παθητική δωροδοκία αναφέρονται μόνο σε εκτελεστικούς ρόλους, όπως τα διοικητικά στελέχη, οι γενικοί διευθυντές, οι διευθυντές που είναι αρμόδιοι για την κατάρτιση ισολογισμών, οι δήμαρχοι και οι εκκαθαριστές, ή σε οποιονδήποτε «ασκεί διάφορες διοικητικές λειτουργίες»¹⁴, ενώ εξαιρούνται από το προσωπικό πεδίο εφαρμογής τα πρόσωπα τα οποία δεν έχουν εκτελεστικό ρόλο.

«Σε ιδιωτικό φορέα»

Σε 10 κράτη μέλη (BG, CZ, FR, EE, EL, IT, LV, HU, MT και PT), το στοιχείο αυτό λαμβάνεται ρητά υπόψη στα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, δεν καλύπτεται ρητά σε 14 κράτη μέλη (BE, DK, ES, HR, IE, CY, LT, LU, NL, PL, RO, SK, SI και SE), δεδομένου ότι στις συγκεκριμένες χώρες το αδίκημα αναφέρεται συνήθως σε οποιοδήποτε πρόσωπο («οιοσδήποτε»). Εντούτοις, εφόσον η εν λόγω αναφορά είναι ευρεία, συνάδει με τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιου.

Στις DE, AT και FI, το πεδίο εφαρμογής της διάταξης περιορίζεται σε επιχειρήσεις/εταιρείες¹⁵, οι οποίες αποτελούν στενότερες έννοιες από ό, τι οι ιδιωτικοί φορείς. Η ES έχει περιορίσει το πεδίο εφαρμογής με παρόμοιο τρόπο¹⁶. Όσον αφορά το ζήτημα αυτό, βλ. επίσης άρθρο 2 παράγραφος 2 κατωτέρω.

¹³ «οιοσδήποτε».

¹⁴ «esercita funzioni direttive diverse».

¹⁵ «Unternehmen/elinkein».

¹⁶ «empresa mercantil/sociedad».

«Μη οφειλόμενο πλεονέκτημα οιασδήποτε φύσεως»

Το μη οφειλόμενο πλεονέκτημα μπορεί να είναι οικονομικό, αλλά ενδέχεται επίσης να είναι μη υλικής φύσεως. Το σημαντικό στοιχείο εν προκειμένω είναι ότι ο παραβάτης ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, για παράδειγμα ένα συγγενικό πρόσωπο, βρίσκεται σε καλύτερη θέση από ό,τι βρισκόταν πριν από την τέλεση του αδικήματος και ότι δεν δικαιούται το σχετικό όφελος. Το όφελος συνίσταται, για παράδειγμα, σε χρήματα, διακοπές, δάνεια, τρόφιμα και ποτά, ταχύτερη διεκπεραίωση μιας υπόθεσης, καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής σταδιοδρομίας κ.λπ. Ο όρος «μη οφειλόμενο» θα πρέπει να ερμηνεύεται ως κάτι το οποίο ο αποδέκτης δεν δικαιούται να αποδεχτεί ή να λάβει νομίμως. Η ερμηνεία αυτή αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του αδικήματος πλεονεκτήματα τα οποία επιτρέπονται από τον νόμο ή βάσει διοικητικών κανόνων.

19 κράτη μέλη (BE, BG, DE, DK, ES, EL, CY, LT, LV, LU, HU, MT, AT, PL, PT, RO, FI, IT και SE) μετέφεραν το στοιχείο αυτό κατά λέξη.

Ορισμένα άλλα κράτη μέλη το μετέφεραν με μικρές διαφοροποιήσεις.

Στις NL, η εκτελεστική διάταξη δεν αναφέρεται σε «μη οφειλόμενο πλεονέκτημα», αλλά σε «δώρο», «υπηρεσία» ή «υπόσχεση». Στην CY, το «μη οφειλόμενο πλεονέκτημα» μεταφέρθηκε ως «οποιοδήποτε δώρο ή αντιπαροχή ως κίνητρο ή αμοιβή». Στη νομοθεσία της FR γίνεται αναφορά σε «οποιοδήποτε πλεονέκτημα», το οποίο έχει ελαφρώς ευρύτερη έννοια, ενώ η νομοθεσία στην HR περιλαμβάνει τον όρο «χάρη». Στη SI, η νομοθεσία κάνει αναφορά σε «μη επιτρεπόμενη ανταμοιβή, δώρο ή άλλο όφελος υλικού περιουσιακού στοιχείου». Στην IE, το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας αναφέρεται στους όρους «δώρο, αντιπαροχή ή πλεονέκτημα», ενώ το αδίκημα της ενεργητικής δωροδοκίας αναφέρεται μόνο στους όρους «δώρο ή αντιπαροχή».

Η SK δεν αναφέρεται ειδικά στην προσφορά οποιουδήποτε μη οφειλόμενου πλεονεκτήματος πέραν της δωροδοκίας. Στις διατάξεις του ποινικού κώδικα της Σλοβακίας δεν χρησιμοποιείται ο όρος «πλεονέκτημα», αλλά ο όρος «δωροδοκία»¹⁷: «ως δωροδοκία νοείται αντικείμενο ή η μεταβίβαση υλικού περιουσιακού στοιχείου ή οιασδήποτε στοιχείου μη υλικής φύσεως επί του οποίου δεν υφίσταται κανένα νόμιμο δικαίωμα». Στην CZ, ο όρος «μη οφειλόμενο πλεονέκτημα οιασδήποτε φύσεως» καλύπτεται από τον ορισμό της «δωροδοκίας», η οποία ορίζεται ως «μη οφειλόμενο πλεονέκτημα το οποίο συνίσταται σε άμεσο υλικό πλουτισμό ή άλλο πλεονέκτημα... το οποίο το πρόσωπο δεν δικαιούται»¹⁸.

Στην Εσθονία (EE), στην περίπτωση της παθητικής δωροδοκίας, το μη οφειλόμενο πλεονέκτημα αναφέρεται ως «υλικό περιουσιακό στοιχείο ή άλλα οφέλη», ενώ όσον αφορά την ενεργητική δωροδοκία, η νομοθεσία κάνει αναφορά στη δωροδοκία, η οποία αποτελεί περιορισμένη έννοια σε σύγκριση με το μη οφειλόμενο πλεονέκτημα. Βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών, δεν καθίσταται σαφές αν ορισμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας ισχύουν και για την ενεργητική δωροδοκία.

«Για τον εαυτό του ή για τρίτον»

Σε 22 κράτη μέλη, το στοιχείο αυτό μεταφέρθηκε κατά λέξη (BE, BG, CZ, DE, DK, ES, EL, FR, HU, HR, CY, LT, LV, LU, MT, AT, PT, SK, SI, FI, IE και SE).

¹⁷ Όπως ορίζεται στο άρθρο 131 παράγραφος 3. «Αντικείμενο» κατά τον ορισμό του άρθρου 130 παράγραφοι 1 και 2.

¹⁸ Άρθρο 334 παράγραφος 1 του ποινικού κώδικα.

Στην PL, η πτυχή που αφορά τρίτον μπορεί να καλύπτεται μόνο έμμεσα, στον βαθμό που αντιστοιχεί στην έννοια «*προς όφελος αγοραστή ή παραλήπτη αγαθών, αποδέκτη υπηρεσιών ή άλλων εκτελούμενων καθηκόντων*».

Το στοιχείο αυτό δεν καλύπτεται ρητά σε δύο κράτη μέλη (NL και RO). Σε άλλα δύο κράτη μέλη (EE και IT) δεν καλύπτεται ως προς τον ορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας.

«Προκειμένου να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη, κατά παράβαση των καθηκόντων του»

Σε 13 κράτη μέλη (BE, BG, DE, DK, FR, EL, IE, IT, CY, LV, LU, AT και SK), το στοιχείο αυτό μεταφέρθηκε κατά λέξη στην εθνική νομοθεσία.

Επτά κράτη μέλη (LT, LV, HU, MT, PT, RO και SE) μετέφεραν το εν λόγω στοιχείο με μικρές διαφοροποιήσεις. Στη RO η συγκεκριμένη πτυχή αποτυπώνεται μόνο στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας. Στη LT μεταφέρθηκε ως «*νόμιμη ή παράνομη πράξη ή αδράνεια (...) κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του*». Στην PT, η έννοια της «παράβασης καθήκοντος» εμφανίζεται μόνο στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας, αλλά όχι στον ορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας. Στη LV, το στοιχείο «*να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη, κατά παράβαση των καθηκόντων του*» μεταφέρθηκε με ευρύτερο τρόπο, υπό την έννοια ότι η τέλεση ή η μη τέλεση πράξης πρέπει να συμβεί «*με χρήση της εξουσίας του*», χωρίς να ενέχει κατ' ανάγκη συγκεκριμένη παράβαση. Στις HU, MT, και SE, η νομοθεσία δεν κάνει αναφορά στο στοιχείο «προκειμένου το πρόσωπο να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη, κατά παράβαση των καθηκόντων του». Αφήνεται να εννοηθεί ότι η παράλειψη των στοιχείων αυτών δεν έχει αντίκτυπο στο στοιχείο «κατά παράβαση των καθηκόντων του», το οποίο προβλέπεται στον ποινικό κώδικα, διότι η ρητή ή μη διατύπωση των συγκεκριμένων λέξεων είναι άνευ σημασίας.

Στην Εσθονία (EE), η πτυχή αυτή αναφέρεται ως «*κατάχρηση της αρμοδιότητάς του*» στην παθητική δωροδοκία, ενώ δεν αναφέρεται καθόλου στον ορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας. Οι πληροφορίες που ελήφθησαν από τις εσθονικές αρχές δεν επαρκούν για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με το αν ορισμένα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον ορισμό της παθητικής δωροδοκίας ισχύουν και για την ενεργητική δωροδοκία.

Στην CZ, ο ποινικός κώδικας δεν περιορίζει τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων σχετικά με τη δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα σε περιπτώσεις στις οποίες σημειώνεται παράβαση καθήκοντος.

Στην ES, η πρόταση «*κατά παράβαση των καθηκόντων του*» διαγράφηκε από τη νομοθεσία. Επιπλέον, η πτυχή «*να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη*» δεν αντικατοπτρίζεται στην ισχύουσα διατύπωση. Επίσης, το πεδίο εφαρμογής του άρθρου είναι περιορισμένο («στο πλαίσιο της πώλησης ή αγοράς αγαθών ή της σύναψης συμβάσεων υπηρεσιών ή εμπορικών σχέσεων»).

Στις FI και HR δεν προσδιορίζεται ειδικά η παράβαση καθήκοντος, ενώ αντί της έκφρασης «*να τελέσει ή να μην τελέσει πράξη*», το κείμενο αναφέρεται στο «*να ευνοήσει πρόσωπο το οποίο δωροδοκεί ή άλλο πρόσωπο*». Στη SI, η νομοθεσία αναφέρεται σε παραμέληση του συμφέροντος του οργανισμού ή άλλου ατόμου ή σε πρόκληση ζημίας κατά τη σύναψη ή διατήρηση σύμβασης. Στις Κάτω Χώρες, το στοιχείο «*παράβαση καθήκοντος*» μεταφέρθηκε ως «*κατά παραβίαση της καλής πίστης*», η οποία περιλαμβάνει «*τη συγκάλυψη της αποδοχής ή της αίτησης δώρου ή υπόσχεσης ή υπηρεσίας από τον εργοδότη ή τον προϊστάμενό του*»¹⁹.

Στην PL, η έννοια της «παράβασης καθήκοντος» μεταφέρθηκε ως «*μη εκπλήρωση καθήκοντος που έχει ανατεθεί στο εν λόγω πρόσωπο η οποία μπορεί να συνεπάγεται υλική ζημία για τη*

¹⁹ Άρθρο 328β του ποινικού κώδικα.

συγκεκριμένη μονάδα ή ενδέχεται να συνιστά πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού ή μη αποδεκτή πράξη προτίμησης υπέρ αγοραστή ή παραλήπτη αγαθών ή αποδέκτη υπηρεσιών ή άλλων εκτελούμενων καθηκόντων».

Περαιτέρω περιορισμοί

Σε αντίθεση με τα υπόλοιπα 25 κράτη μέλη της ΕΕ, στο ΒΕ και το ΛΥ προβλέπεται περιορισμός σε περιπτώσεις στις οποίες η παράβαση καθήκοντος δεν ήταν γνωστή στον προϊστάμενο, σε αδικήματα τόσο παθητικής όσο και ενεργητικής δωροδοκίας.

Άρθρο 2 παράγραφος 2

Το άρθρο 2 παράγραφος 2 ορίζει ότι το άρθρο 2 παράγραφος 1 ισχύει επί επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο κερδοσκοπικών και μη κερδοσκοπικών φορέων.

Στην πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη αναφέρονται ρητά στη συμπερίληψη μη κερδοσκοπικών φορέων στη νομοθεσία τους, ενώ σε άλλα η διατύπωση της νομοθεσίας είναι τόσο ευρεία ώστε να μην αποκλείονται οι μη κερδοσκοπικοί φορείς (ΒΕ, ΒΓ, ΖΖ, ΔΚ, ΕΕ, ΦΡ, ΕΛ, ΗΡ, ΙΕ, ΙΤ, ΚΥ, ΛΒ, ΛΤ, ΛΥ, ΗΥ, ΝΛ, ΜΤ, ΠΛ, ΡΤ, ΡΟ, ΣΚ, ΣΙ και ΣΕ).

Σε τέσσερα κράτη μέλη (ΔΕ, ΦΙ, ΑΤ και ΕΣ), το πεδίο εφαρμογής του αδικήματος είναι διαφορετικό. Στις ΔΕ, ΦΙ και ΑΤ, η διάταξη περιορίζεται σε «επιχειρήσεις/εταιρείες»²⁰, η έννοια των οποίων είναι στενότερη από αυτή των ιδιωτικών φορέων. Η ΕΣ περιόρισε το πεδίο εφαρμογής με παρόμοιο τρόπο. Ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής των σχετικών ποινικών αδικημάτων σε επιχειρήσεις σε ορισμένες περιπτώσεις αποκλείει την ποινική ευθύνη των ατόμων που προβαίνουν σε δωροδοκία για λογαριασμό ή προς όφελος μη κερδοσκοπικών οργανισμών. Οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί εντάσσονται στον ιδιωτικό τομέα, και μπορεί να είναι, για παράδειγμα, ιδρύματα, ενώσεις, αθλητικοί σύλλογοι, εκκλησιαστικές οργανώσεις και φιλανθρωπικοί φορείς. Οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί ασκούν συχνά επιχειρηματικές δραστηριότητες, αλλά συνήθως χρησιμοποιούν τα έσοδά τους για την περαιτέρω επίτευξη των απώτερων κοινωνικών, εκπαιδευτικών ή φιλανθρωπικών στόχων τους αντί να τα διανέμουν στους μετόχους, τους επικεφαλής ή τα μέλη του οργανισμού.

Επιπλέον, όσον αφορά τις δραστηριότητες που καλύπτονται από την απόφαση-πλαίσιο, τα κράτη μέλη μπορούσαν, βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 3, να δηλώσουν ότι θα περιόριζαν το πεδίο εφαρμογής σε πράξεις που συνεπάγονται στρέβλωση του ανταγωνισμού σε συνάρτηση με την αγορά αγαθών ή εμπορικών υπηρεσιών. Οι ΔΕ, ΙΤ, ΑΤ και ΠΛ είχαν προβεί σε τέτοιου είδους δηλώσεις, οι οποίες ίσχυαν έως τις 22 Ιουλίου 2010 (άρθρο 2 παράγραφος 4). Δεδομένου ότι το Συμβούλιο δεν έλαβε απόφαση για την παράταση της ισχύος τους, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι δηλώσεις αυτές δεν είναι πλέον έγκυρες.

Στη ΔΕ, η ισχύουσα διατύπωση του άρθρου 299 του ποινικού κώδικα μπορεί να αποκλείει ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται ή με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωποι ιδιωτικοί φορείς στην πράξη, και οι οποίες δεν συνδέονται αυστηρά με συναλλαγές προμηθειών. Αντιθέτως, το άρθρο 2 αναφέρεται στη δωροδοκία «στο πλαίσιο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων», οι οποίες περιλαμβάνουν το ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων.

Όσον αφορά την ΕΣ, η ενεργητική και η παθητική δωροδοκία περιορίζονται στην «αγορά ή πώληση αγαθών ή στη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών ή εμπορικών σχέσεων».

Στη ΣΙ, το αδίκημα περιλαμβάνει πιθανό περιορισμό: «κατά τη σύναψη ή διατήρηση σύμβασης».

²⁰ Unternehmen/elinkeino.

Άρθρο 3 — Ηθική αυτουργία και συνέργεια

Το άρθρο 3 εστιάζει στη συμμετοχή σε πράξεις δωροδοκίας μέσω ηθικής αυτουργίας και συνέργειας. Ωστόσο, δεν εξετάζει την απόπειρα διάπραξης αδικήματος²¹.

Σε 25 κράτη μέλη (BE, BG, CZ, DE, DK, ES, EE, EL, FR, HR, CY, LT, LV, LU, HU, MT, NL, AT, PL, PT, RO, SK, SI, FI και SE), οι εθνικές νομοθεσίες λαμβάνουν υπόψη την ηθική αυτουργία και συνέργεια. Η ΙΕ διευκρίνισε ότι παρότι η ηθική αυτουργία δεν καλύπτεται ειδικά από το εθνικό δίκαιο, εξετάζεται στη νομολογία.

Η ΙΤ θεωρεί ότι οι έννοιες αυτές καλύπτονται από άρθρα του ποινικού κώδικα υπό τον όρο «εύνοια»²². Ωστόσο, οι πληροφορίες που ελήφθησαν εν προκειμένω δεν επαρκούν για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Άρθρο 4 — Ποινές και άλλες κυρώσεις

Το άρθρο 4 παράγραφος 1 απαιτεί την τιμωρία των αδικημάτων δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα με «αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές» ποινικές κυρώσεις. Οι εθνικές νομοθεσίες όλων των κρατών μελών λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 4 παράγραφος 1.

Το άρθρο 4 παράγραφος 2 απαιτεί επίσης τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν την τιμωρία της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα με μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 1-3 ετών. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κατώτατο όριο των κυρώσεων μεταφέρθηκε στη νομοθεσία όλων των κρατών μελών.

Το άρθρο 4 παράγραφος 3 απαιτεί από τα κράτη μέλη να απαγορεύουν προσωρινά, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε φυσικά πρόσωπα την άσκηση ειδικής ή παρόμοιας επιχειρηματικής δραστηριότητας σε ανάλογη θέση ή ιδιότητα. Το στοιχείο αυτό λαμβάνεται υπόψη στο εθνικό δίκαιο 24 κρατών μελών (BE, BG, CZ, DE, DK, EE, EL, FR, HR, IE, IT, LV, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PT, PL, RO, FI, SK και SI). Η SE διευκρίνισε ότι τα εν λόγω μέτρα μπορούν να ληφθούν βάσει της πράξης περί της απαγόρευσης της άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, αλλά δεν υπέβαλε αναλυτικότερη επεξήγηση.

Οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τις CY και ES δεν επαρκούν για την εξαγωγή συμπεράσματος σχετικά με το αν οι οικείες εθνικές νομοθεσίες λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 4 παράγραφος 3.

Άρθρο 5 — Ευθύνη νομικών προσώπων

Το άρθρο 5 προβλέπει ότι τα νομικά πρόσωπα υπέχουν ευθύνη για αδικήματα σχετικά με την ενεργητική και την παθητική δωροδοκία. Τα κράτη μέλη δύνανται να αποφασίζουν αν πρόκειται για ποινική ή διοικητική ευθύνη.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 1, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι τα νομικά πρόσωπα υπέχουν ευθύνη για αδικήματα δωροδοκίας που έχουν τελεστεί προς όφελός τους από οιοδήποτε πρόσωπο το οποίο «ενεργ[εί] είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου» και κατέχει ιθύνουσα θέση εντός του εν λόγω νομικού προσώπου.

²¹ Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ορισμός της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας περιλαμβάνει επίσης την «υπόσχεση», την «προσφορά» και την «αίτηση» ή την «αποδοχή της υπόσχεσης» και όχι μόνο την «παροχή» και «αποδοχή».

²² «Favoreggiamento».

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι ένα νομικό πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί επίσης υπεύθυνο σε περιπτώσεις όπου η τέλεση του αδικήματος κατέστη δυνατή λόγω πλημμελούς εποπτείας ή ελέγχου.

Η ευθύνη των νομικών προσώπων δεν αποκλείει την ποινική δίωξη φυσικών προσώπων, τα οποία είναι αυτουργοί, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί (άρθρο 5 παράγραφος 3).

Επί του παρόντος, σε 16 κράτη μέλη (BE, DK, DE, ES, EL, FR, CY, LV, LT, LU, HU, AT, PL, FI, SK και SI) υπάρχει νομοθεσία με την οποία μεταφέρεται η συγκεκριμένη διάταξη. Ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ποινικά μέτρα, ενώ άλλα χρησιμοποιούν διοικητικά μέτρα κατά νομικών προσώπων. Και οι δύο προσεγγίσεις είναι εξίσου αποδεκτές βάσει της απόφασης-πλαισίου. Στην ΙΕ, η ευθύνη των νομικών προσώπων βασίζεται στη νομολογία. Η ΙΕ δεν υπέβαλε επαρκείς πληροφορίες ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της μεταφοράς του άρθρου 5 παράγραφοι 2 και 3 στο εθνικό δίκαιο.

Στην PT, η ευθύνη των νομικών προσώπων και ισοδύναμων οντοτήτων αποκλείεται εάν ο αυτουργός ενήργησε ενάντια στις συγκεκριμένες εντολές ή οδηγίες των προσώπων που έχουν το δικαίωμα να εκδίδουν τις εν λόγω εντολές ή οδηγίες. Στην HR, η ευθύνη των νομικών προσώπων εξαρτάται από δύο εναλλακτικά κριτήρια, εκ των οποίων το ένα αφορά «παράνομο κέρδος» για το νομικό πρόσωπο ή για τον τρίτο. Στην Εσθονία (EE), το νομικό πρόσωπο απαλλάσσεται από την ποινική ευθύνη εάν μια πράξη που τελέστηκε από αρμόδιο εκπρόσωπό του ήταν «αναπόφευκτη» για το νομικό πρόσωπο. Η ΙΕ παραπέμπει στο κοινό δίκαιο και στη συναφή νομολογία, σύμφωνα με την οποία ένα νομικό πρόσωπο υπέχει ευθύνη για τις πράξεις των οικείων «υπευθύνων ελέγχου».

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι ένα νομικό πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί επίσης υπεύθυνο σε περιπτώσεις όπου η τέλεση του αδικήματος κατέστη δυνατή λόγω πλημμελούς εποπτείας ή ελέγχου. Σε οκτώ κράτη μέλη δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για να διαπιστωθεί αν η άσκηση πλημμελούς εποπτείας ή ελέγχου καλύπτεται από το εθνικό δίκαιο (BG, CZ, EE, IT, MT, NL και PT) ή αν οι πτυχές αυτές καλύπτονται από τη νομολογία ΙΕ).

Στο άρθρο 5 παράγραφος 3 προβλέπεται αρνητική προϋπόθεση. Εάν τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν αντιφατική νομοθεσία ή πρακτική, θεωρείται ότι πληρούν την εν λόγω προϋπόθεση, δηλαδή ότι η ευθύνη των νομικών προσώπων δεν αποκλείει την ποινική δίωξη φυσικών προσώπων, τα οποία είναι αυτουργοί, ηθικοί αυτουργοί ή συνεργοί.

Άρθρο 6 — Κυρώσεις κατά νομικών προσώπων

Το άρθρο 6 απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιβάλλουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις σε νομικά πρόσωπα (χρηματικές ποινές ή πρόστιμα) σε περιπτώσεις ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας, ηθικής αυτουργίας και συνέργειας, καθώς και πλημμελούς εποπτείας ή ελέγχου που καθιστά δυνατή την τέλεση του αδικήματος. Το άρθρο 6 παράγραφος 1, πέραν των χρηματικών ποινών, παρέχει και άλλα παραδείγματα κυρώσεων που μπορούν να επιβληθούν, όπως ο αποκλεισμός από δημόσιες παροχές ή ενισχύσεις, η απαγόρευση της άσκησης εμπορικής δραστηριότητας, η θέση υπό δικαστική εποπτεία, ή η δικαστική εκκαθάριση. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2, οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

18 κράτη μέλη (BE, BG, CZ, DE, DK, EL, FR, HR, LV, LU, HU, MT, AT, PL, SK, SI, FI και CY) διαβίβασαν πληροφορίες από τις οποίες προκύπτει ότι οι διατάξεις του άρθρου 6 παράγραφος 1 έχουν μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο. Οι πληροφορίες από τα άλλα κράτη μέλη δεν επαρκούν για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Το άρθρο 6 παράγραφος 2 λαμβάνεται υπόψη στην εθνική νομοθεσία 26 κρατών μελών. Η ΙΕ επιβεβαιώνει τη μεταφορά του άρθρου 6 στο εθνικό δίκαιο μέσω νομικής πράξης που θεσπίστηκε το 1906. Ωστόσο, η πράξη αυτή καλύπτει μόνο την επιβολή κυρώσεων σε φυσικά

πρόσωπα και όχι σε νομικά πρόσωπα. Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν δεν επαρκούν για την αξιολόγηση της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο.

Άρθρο 7 — Δικαιοδοσία

Το άρθρο 7 απαιτεί από τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να θεμελιώσουν τη δικαιοδοσία τους για τα αδικήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω απόφασης-πλαίσιου, εφόσον το αδίκημα έχει διαπραχθεί εν όλω ή εν μέρει στο έδαφός τους, από υπήκοό τους, ή προς όφελος νομικού προσώπου που έχει την έδρα του στο έδαφός τους. Τα κράτη μέλη διαθέτουν ένα περιθώριο διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά την εφαρμογή των δύο τελευταίων κανόνων δικαιοδοσίας.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει εθνικά μέτρα για τη μεταφορά της διάταξης αυτής στο εθνικό τους δίκαιο.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2, 16 κράτη μέλη (BG, DE, DK, FR, EL, IT, IE, LT, LU, HU, MT, NL, AT, PL, FI και SE) αποφάσισαν να μην εφαρμόσουν ορισμένους κανόνες δικαιοδοσίας (εφόσον το αδίκημα έχει διαπραχθεί από υπήκοό τους ή έχει διαπραχθεί προς όφελος νομικού προσώπου που έχει την έδρα του στο έδαφος του κράτους μέλους). Σε ορισμένα κράτη μέλη (όπως FI, FR ή DK) προβλέπεται, βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 στοιχείο β), απαίτηση διττού αξιόποινου, η οποία ενδέχεται να υπόκειται σε περαιτέρω προϋποθέσεις, όπως η υποβολή αναφοράς από το θύμα (FR) ή η άσκηση δίωξης από τον εισαγγελέα (FR).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τις πληροφορίες που ελήφθησαν από τα κράτη μέλη προκύπτει ότι από το 2011 έχουν επέλθει σε πολλά από αυτά σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Για παράδειγμα, η Ελλάδα τροποποίησε τις ποινικές διατάξεις της σχετικά με τη διαφθορά το 2014, ενώ το ίδιο έπραξαν επίσης η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Εσθονία και η Ισπανία το 2015. Το Βέλγιο τροποποίησε τον ποινικό του κώδικα το 2016 και το 2018, ενώ η Ιταλία το έπραξε το 2017. Η Ουγγαρία θέσπισε νέο ποινικό κώδικα το 2012 και αναθεώρησε το σύνολο των σχετικών νομικών πράξεων. Η Σλοβακία θέσπισε νόμο σχετικά με την ευθύνη των νομικών προσώπων το 2016.

Συνολικά, το επίπεδο μεταφοράς της απόφασης-πλαίσιου στο εθνικό δίκαιο παρουσιάζει σαφή βελτίωση σε σχέση με την έκθεση εφαρμογής του 2011. Το επίπεδο κυρώσεων που θεσπίστηκε στο πλαίσιο των εθνικών ποινικών κωδίκων συνάδει με τα κατώτατα όρια της απόφασης-πλαίσιου σε όλα τα κράτη μέλη.

Ωστόσο, η εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της απόφασης-πλαίσιου ήταν δυσχερής σε κάποια κράτη μέλη. Για παράδειγμα, η αποδοχή της υπόσχεσης δωροδοκίας δεν καλύπτεται από την εθνική νομοθεσία όλων των κρατών μελών, ενώ σε ορισμένες χώρες η τέλεση αδικήματος από πρόσωπο το οποίο ασκεί διευθυντική λειτουργία ή εργάζεται περιορίζεται σε συγκεκριμένες θέσεις ή αρμοδιότητες. Σε μικρό αριθμό κρατών μελών δεν φαίνεται να καλύπτεται πλήρως η διάταξη περί μη οφειλόμενου πλεονεκτήματος που προσφέρεται ή παρέχεται σε τρίτους. Το μη οφειλόμενο πλεονέκτημα αποτελεί επίσης έννοια η οποία ορίζεται με διάφορους τρόπους, καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις καλύπτονται μόνο τα στοιχεία που είναι απολύτως αναγκαία, ενώ σε άλλες παραλείπονται σημαντικά στοιχεία. Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη έχουν συμπεριλάβει περιορισμό επί του πεδίου εφαρμογής του αδικήματος της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, είτε προβλέποντας ορισμένες συνθήκες υπό τις οποίες μπορεί να τελεστεί το αδίκημα είτε περιορίζοντας το πεδίο εφαρμογής του αδικήματος σε επιχειρήσεις και άλλους μη κερδοσκοπικούς φορείς, παραλείποντας κατά τον τρόπο αυτό τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι σχετικές διατάξεις του ποινικού κώδικα δεν επεκτείνονται σε μη κερδοσκοπικούς φορείς.

Μολονότι αρκετά κράτη μέλη έχουν καταβάλει προσπάθειες για την τροποποίηση της οικείας εθνικής νομοθεσίας, οι προσπάθειές τους πρέπει να επεκταθούν ώστε να συμπεριλάβουν και την επιβολή των εν λόγω ποινικών μέτρων. Από τα 22 κράτη μέλη που υπέβαλαν στατιστικά στοιχεία στο πλαίσιο της επικαιροποίησης του 2018 για τα έτη αναφοράς 2014-2016, μόνο 13 κράτη μέλη²³ διαβίβασαν καταγεγραμμένα στοιχεία σχετικά με τη δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα. Κατά τα έτη αναφοράς εκδόθηκαν ελάχιστες καταδικαστικές αποφάσεις δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τα κράτη μέλη για τη διασφάλιση της μεταφοράς, της εφαρμογής και της επιβολής της νομοθεσίας της ΕΕ σε ικανοποιητικό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο περιλαμβάνονται ο έλεγχος της πλήρους συμμόρφωσης των εθνικών μέτρων με τις αντίστοιχες διατάξεις της απόφασης-πλαίσιου, η διοργάνωση συναντήσεων με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών και η διευκόλυνση της ανάπτυξης και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σε συγκεκριμένους τομείς. Στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο, η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει τις εξουσίες επιβολής της δυνάμει των Συνθηκών μέσω διαδικασιών επί παραβάσει. Τέλος, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συλλέγει ποινικά στατιστικά στοιχεία που καλύπτουν τη δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα.

²³ AT, BE, BG, DE, HR, HU, IT, LT, LU, PL, PT, SL και UK.